

Kern / 3493 (1-24)

550

3

SPECIMEN INAUGURALE MEDICUM
DE
METHODI LAXANTIS
ET
PURGANTIS USU ET ABUSU,

QUOD
CONSENSU FACULTATIS MEDICAE
HALENSIS,
PRAESIDE
VIRO PERILLUSTRI, EXCELLENTISSIMO,
PHILIPPO FRIDER. MECKEL,
REGI BORUSS. A CONSIL. SANCTIOR.,
MED. ET CHIRURG. DOCT.
ET PROF. PUBL. ORD. GET.

UT
GRADUM DOCTORIS MEDICINAE
PARITER AC CHIRURGIAE
LEGITIMO MODO ACQUIRAT,
D. XXX. AUG. MDCCXCVI.
PUBLICE DEFENDET
AUCTOR
FRIDER. FERDINANDUS GEHRING,
SILESIUS.

HALAE,
TYPIS TRAMPIANIS.

V I R O
ILLUSTRI, EXPERIENTISSIMO,
G Ö R I C K E,
CHIRURGO GENERALI EXERCITUUM
BORUSSICORUM
CET.

NEC NON

V I R O
CLARISSIMO, INTEGERRIMO,
IOANNI FERD. GEHRING,

CHIRURGO CIVITATIS
IAUERAÆ,

P A T R I O P T I M O

HASCE PRIMICIAS ACADEMICAS

D. D. D.

AUCTOR.

D E
METHODI ALVUM SOLVENTIS
E T
PURGANTIS USU ET ABUSU.

1.
Informatio methodi et historia.

1.

Alvum liquare aut solvere, atque purgare dicuntur ea remedia, quae repetitam efficiunt deiectionem eamque fusam et liquidam: iure itaque iis adnumerantur remediis, quae humores copiosos aut indoles peccantes evacuare possunt: quin a variis medicis is servatur loquendi usus, ut evacuantium speciatim ac significanter sic dictorum loco ea remedia usurpari solita sint, quae alvum solvere aut purgare valent.

2.

Necessitas huius methodi, a pristinis inde temporibus, quibus agitari medicina coepit,

A

pa-

patuisse videtur, quippe quae simplici elucet observatione emolumentorum, quae ex diarrhoeis spontaneis, aut a natura excitatis in valetudinem manant; elucet utique haec necessitas purgantium ex simplici illo ratiocinio, id debere e corpore exterminari, quod corruptum abundat. Hinc itaque factum est, ut homines literarum quidem rudes, hanc tamen methodum ceteris saepius longe praeferant, atque ulteriori caussarum inquisitioni superfedentes, evacuare solummodo fordes aut corruptos cibos studeant.

3.

Antequam medendi scientia sapientiae pars apud Graecos haberetur, a dijs opem poscere consueverunt homines, atque in templis artem exercuerunt. Tum quoque apud Cnidios Aesculapii sacerdotes purgantium validiorum et elateriorum usus invaluit, ut, teste ipso HIPPOCRATE, praeter morbos acutos, ceteros fere omnes his evacuantibus fugare conarentur. Usurparunt autem Cnidii medici praesertim femina *Daphnes Mezerei*, *Daphnes Laureolae*, quae inde nomen Coccozum acceperunt Cnidiorum: succos inspissatos *Euphorbiarum* Pepli, *Peplidos*, *Lathyridos*, *Characiae* et *Paraliae*, sub nomine *Meconii* et succi *Tithymalli*. Usurparunt

parunt *Momordicam Elaterium, Athamantam cretensem* (Daucum Hippocratis) *Convolvulum Scammoneum, Veratrum album* (Helleborum Hippocratis) femina *Colocynthidis*, radicem *Bryoniae albae*, *Cyclaminis europaei* radicem et femina *Carthami tinctorii* 1).

4.

Hunc drasticonum remedium usum quam HIPPOCRATES ipse diserte damnavit, ratione tamen atque experientia rite indicatum firmavit. Considerare enim oportet, secundum ipsius sententiam, et regionem, et anni tempus, et aetatem et morbos, in quibus expediat 2). Ita naturam sequi oportet, quaeque educere decet, quo maxime vergunt, eo ducenda, per loca convenientia. Concocta autem medicamento purgante educenda et movenda, non cruda, neque per initia, nisi turgeant, plurima vero non turgent. Excreta porro non copia sunt aestimanda, sed si qualia oportet exeat, et facile ferat aeger. In acutis vero morbis, et in principiis, raro medicamentis purgantibus utendum, idque diligenti antea cir-

A 2 cum-

1) HIPPOCRATES von der Lebensordn. in hitzigen Krankh. in SPRENGELS Apologie des Hippocr. Th. II. S. 266.

2) HIPP. aphor. I. 2.

cum inspectione faciendum. Si quid vero, incipientibus morbis, movendum videtur, motor: vigentibus autem quiescere multo praestat 3).

Idem immortalis medicinae rationalis auctor praegnantem purgabat, si materies turgebat, quadrimestres, et usque ad septimum mensem, sed has parcius. Iuniores autem et seniores caute vitare oportere credidit. Purgantium ope medicamentorum ubique talia e corpore educenda, qualia sponte etiam prodeuntia iuvant: contrario vero modo exeuntia sistenda 4).

Aestate superiores potius ventres, hyeme vero inferiores purgandos existimabat. Sub Sirio et ante Sirii ortum difficiles esse ob calorem immodicum purgationes 5).

Melancholicos infra vehementius purgabat, ob rigiditatem fibrarum intestinalium, fortiora requirentem remedia 6).

Febris expertibus si tormina adfuerint, et genuum gravitas et lumborum dolores, inferna purga-

3) HIPPOCR. aphor. I. 20-25.

4) HIPPOCR. aphor. IV. 1. 2.

5) HIPPOCR. aphor. IV. 3-5.

6) HIPPOCR. aphor. IV. 9.

purgatione opus esse significant. Sanis autem et bene valentibus corporibus quaecunque funganda purgatio 7). Hae et aliae memoratu dignae regulae, quae purgationibus instituentis inserviunt, in Coi senis scriptis multoties occurrunt.

6.

Post ipsius tempora EUDOXUS Cnidius primus fuit, qui purgantium usum in morbis fere omnibus gnaviter atque diserte impugnavit, iis praesertim argumentis usus, quae a calore climatis, in quo degerat, petebantur 8). Et enim in Aegypto disciplinae rudimenta hausit, ubi, ob calorem nimium, purgantia etiamnum plerumque nocere solent. Hinc nostri aevi Aegyptii utuntur potius aqua Nili et castia, tanquam remediis lenitivis, quam fortioribus et drafticis purgantibus 9).

EUDOXI discipulus CHRYSIPPUS Cnidius *Erasistratum Ceum* docuit noxas purgantium. Hic enim contemptu insigni horum remediorum praepimis inter veteres inclaruit: eo usus argumento, quod videret, humo-

7) HIPPOCR. aphor. IV. 20. 16.

8) GALEN. de venaesection. adv. Erasistrat. Rom. p. 8. (ed. graec. Basil.).

9) PROSP. ALPIN. de medicina Aegypt. p. 58.

humores inde corrumpi facileque putredinem excitari. Eodem nixus ratiocinio ASCLEPIADES Bithynus damnavit purgantia, quod humores corruptos attrahant et totam corporis compagem infirmant 10).

C E L S U S quoque caute admodum de purgantium usu indicavit. Cum enim alvus vehementius fluat aut saepius ducatur, hominem infirmari. Ergo nunquam in adverfa valetudine medicamentum eius rei caussa recte dari, nisi ubi is morbus sine febre fit. At, ubi febres sint, fatius esse eius rei caussa cibos portionesque adsumere, qui simul et alant et ventrem emolliant. Esse autem moderationem eam, quam sequutus fuerit ASCLEPIADES in propinandis purgantibus, aptissimam: ut neque saepe ea medicina tentetur, neque omitatur, dum graviores eam casus poscere videantur. Servanda praeprimis haec esse: ne ante diem tertium alvus ducatur, ac alia cruditate substantive: ne in corpore infirmo, diuque in adverfa valetudine exhausto: neve in eo, cui satis alvus quotidie reddit, quive eam liquidam habet: neve in ipso accessionis impetu, quia, quod tum infusum est, alvo continue-

10) GALEN. de naturali facult. lib. I. p. 92. 93.

tinetur, regeſtumque in caput, multo gra-
vius efficit periculum 11).

8.

Methodici deinde purgantium fortiorum
uſum revocarunt, eo praefertim fine, ut
ſtrictum laxetur, et, ſtimulorum fortiorum
ope, metaſyncrifiſis iſtituatur. Hinc etiam
RUFFUS Ephēſius libellum peculiarem de
purgantium uſu conſcripſit, qui commenta
ſcholae methodicae ulterius perſequitur.

Laudes nimias, quibus condecorare purgan-
tium uſum ſatagebant methodici, perſtringere
primus conatus eſt ARCHIGENES, ſummus
pneumaticae ſcholae auctor, non novae illius
quidem ſed iſtauratae potius veteris dogmati-
cae. Hic vero ita limitare ſtudiit uſum pur-
gantium, ut loco draſticorum potius remedio-
rum emollientia et leniter laxantia commen-
daret 12). Adportabantur tunc primum tem-
poris myrobalani, legumina Caſſiae fiſtulae, et
folia Caſſiae Sennae ex oriente et Alexandria,
quae, ſubſtituta priſtinis draſticis purganti-
bus, longe ſecuriori modo agere videbantur.

9.

11) CELS. lib. II. c. 12.

12) OERIſAS. collect. lib. VIII. c. 46. p. 377.

GALENI theoria, quae per tot saecula dominabatur, canonicam ubique medelam in omnibus morbis commendans, contra qualitates elementares semper militavit: hinc purgatio bilis atrae et flavae, seroforum humorum et phlegmatis in quocunque fere morbo introducta fuit, quibus postmodum Graeci imitatores Galeni tantoperè abutebantur, ut nullum fere rationalis medicinae vestigium remaneret.

Arabes vero iterum revertebantur ad pristinum evacuantium metum, praesertim fortiorum, quo quidem magnoperè differebant a Graecis ipsorum idolis. Eius metus causa in climatis calore nimio quaerenda esse videtur, namque pristini Arabum medici scriptis clari, velut RHAZES et HALY ABBAS et AVICENNA in Persia medicinam exercuerunt. Posteriores eorum, variis regionibus degentes, nihil antiquius habuerunt, quam caecutientes sequi veteres scriptores: ideoque etiam in medio aëvo dominabatur metus purgantium, miroque modo sibi ipsis contrarii erant medici, dum humores peccantes iam Galenico modo evacuare studebant, nunc vero, Arabum opinionibus irretiti, usum evacuantium fugiebant.

Huius

Huius rei testis imprimis est Jo. de **AMANDO**, Canonicus Tornacensis et archidia-
 ter Papae Joannis XXII., qui postquam va-
 rias multasque indicationes purgantium sta-
 tuerit, contraindicationes sequentes addidit:
 1) Nulli humores evacuandi, si sanum fue-
 rit corpus. 2) Repletio humorum recens,
 naturae ope spontaneisque motibus evacuata.
 3) Congestiones sanguinis versus partes no-
 biles. 4) Propensio ad vomitus. 5) Metasta-
 sis ingruens. 6) Calor nimius aut frigus con-
 clamatum etc. 13).

Dum fanatici hominis, **PARACELSI**, co-
 natibus nova saeculo decimo sexto moliretur
 transformatio medicinae, qua vetera humo-
 rum peccantium commenta antiquata cedere
 cogeantur novis astralium caussarum effecti-
 bus, canonicae etiam medendi regulae et eva-
 cuationes humorum elementarium e medio
 tollebantur, purgatio autem nonnisi in do-
 minio **TARTARI** sic dicti instituebatur, cuius
 nomine stases nostras abdominales et infarctus
 comprehendit Paracelsus. Qui quidem Tar-
 tarus, plerorumque morborum chronicorum
 et

13) Jo. de **AMANDO** exposit. super antidotar. Nicol.
 f. 410. b.

et atrocium parens, ubique etiam removeri
debebat, ubi diuturnitas morbi et nutritionis
defectus fomites abdominales proderent.

11.

Acerrimus porro adversarius purgantium
remediorum, imo omnium evacuationum,
etiam sanguinis per venaesectionem, HEL-
MONTIUS fuit, qui Archei sui mitigatione et
conciliatione contentus nullos unquam humo-
res peccantes evacuare studuit. „Quidquid
enim profligant et exterminant cathartica, non
est unius de tribus humoribus (bilis atra, fla-
va et phlegma) quos peccare aiunt: sed est
cruor, per virus pharmaci mactatus, cuius-
que cadaver faetens per anum eicitur. Reus sim,
inquit, coram Deo, si non profus fuadeam,
omnino a laxativis esse abstinendum. Virium
enim iactura a laxantibus et monarchiae vita-
lis turbatio, citra spem sanationis inde fe-
quentur. Medicina enim non est nudum ver-
bum, inanis iactantia aut sermo vanus, post
se opus relinquit.“ Ad luctam singularem
provocat humoristas, Galeni affeclas. E no-
fodochiis aut castris ducentos aut quadringen-
tos pauperes febricantes fumendos et in duas
partes distribuendos esse, quarum altera sibi,
altera Galenicis curanda relinquatur. Se vel-
le

le absque ulla evacuatione sensibili ipsis mederi: videndumque, quot funera uterque ipsorum habiturus sit 14).

12.

Non multo post ipse tempora Franc. SYLVIVS de le Boë purgantium laudem vindicare studuit a contumeliis Paracelsi et Helmontii. Corporis enim fabricam favere credit impenso humorum serosorum et pituitosorum per ductum pancreaticum ad intestina motui: hinc purgantia eo fine praeprimis iuvare, quod humores pancreaticos eliciant et serosos latices e sanguine educant. Praestare hac ratione omnino in plerisque morbis purgantia fortiora, jalappam, mercurium sublimatum (dulcem), elaterium etc. 15).

13.

Egregie his contrariis opinionibus obviam ivit summus HOFFMANNUS, qui, blandiorum laxantium laudes extollens, purgantia fortiora e foro medico eiicienda suavit, et eximiaque cautela indicantia et contraindicantia purgantium determinavit 16). Hunc egregium

14) HELMONT. pueril. humorist. vindict. p. 420. Opp. ed. Amsterd.

15) SYLV. prax. med. App. VI. p. 750. f.

16) HOFFM. medic. rat. syst. vol. III. sect. II. c. 5. p. 483. f.

gium scriptorem plerique recentiores sequuti,
paullisper tamen ab illo discefferunt, dum
methodus antigastrica nuperis temporibus a
Germaniae medicis aequè commendaretur, ac
damnatur ab Anglis. Operae pretium itaque
nos facturos esse confidimus, si, ratione et
experientia ducibus, diserte et significanter
exposuerimus,

quali modo agant purgantia?

quando requirantur?

quando status morbus iis repugnet?

quid in quovis remedio huc pertinente
notandum?

II.

Modus agendi.

14.

Stimulare purgantia remedia atque exci-
tare vires intestinorum patet ex evacuatio-
ne humorum in tubo intestinali stabulantium,
quae effici nequit, nisi stimulis atque irrita-
tis inferiorum praefertim intestinorum tuni-
cis. Haec quidem irritatio efficitur vel salini-
ope principii, acidi alcalinive, vel nauseosae
cuius

cuiusdam materiei, quam radix rhei, folia fennae, radix ialappae omnino continent, vel specifico quodam modo, qui explicari penitus nequit.

15.

Varia huius indolis remedia haudquaquam solum intestinorum tractum, verum etiam alia stimulant organa, ut simul, aut pro variis eorum dosibus, et diuretica, et emetica et diaphoretica haberi possint. Alia vero remedia nullum nisi hunc effectum laxantem et purgantem producunt, quorum manna est exemplum, quae plerumque laxare solet et purgare humores intestinorum solos.

16.

Eliminant autem peculiariter humores superfluos in tractum intestinorum congestos, bilem, succos glandularum intestinalium, faeces et peregrina corpora cum faecibus mixta. Eliminant quoque mucum naturalem, ex glandulis intestinalibus excretum, eoque privant tunicam internam intestinorum, quae, tenerior et debilior reddita, spasmis facile corripitur.

17.

Hinc itaque congestiones excitant versus tractum intestinorum, cum eundem irritent et excretionem humorum ibi stabulantium promoveant. Quae quidem congestiones ea lege ortae, quod stimulus quivis praeternaturalis, ob actiones vasorum excitatus, humores adliat, modo usui sunt, iam damna non pauca proferunt.

Proficua erit haec congestio, dum repulsi humores ab aliis, praesertim a supernis partibus, derivantur versus intestina: si eorum ope remediorum efficitur haec derivatio, quae acriorem stimulum intestinis non imprimunt; si itaque blandioribus et antiphlogisticis utimur remediis ad hunc finem obtinendum. Nociva autem evadit haec congestio, quoties ex humorum massa deponuntur materiae excrementitiae in tractum intestinorum, quoties inde debilitas consequitur, quae ex congestionibus serosis ex toto corpore ad hoc tam insigne organum oritur: quoties denique aliae excretiones natura institutae hac congestione turbantur atque impediuntur.

Hinc itaque laxantia blanda antiphlogistico modo agere possunt, dum excretiones
pro-

promoveant, organa depuratoria aperiunt, et orgasmum sanguinis minuunt. Calor enim praeternaturalis, velut sequela nimis excitatorum virium, excitatur orgasmo sanguinis et impedita excretionem materiae caloriginae per organa depuratoria. Minuitur itaque, dum vel activitas virium nimia mitigatur, vel orgasmus sanguinis sedatur, vel organa depuratoria aperiuntur, ut praesertim materiae caloriginae redundans iis possit eliminari.

19.

Cum irritent evacuantia tractum intestinalium et excretionem promoveant, vasorum lymphaticorum actionem quoque in aliis partibus, ope consensus, augent, resorptionem itaque excitant. Hinc absorptio humorum per vasa lymphatica cutis adaugetur, corpus humanum a quacunque purgatione gravius evadit 11), contagium quoque augetur, dum miasmata facilius per cutem in corpus transmigrare possunt. Quodsi etiam proclivitas ad febrem hecticam et tabem adest, haec quoque augetur ope purgantium, quippe quae resorptionem cutaneam promovere solent.

20.

17) CRUIKSHANK'S Abhandl. von den Saugadern.
S. 117.

20.

Ipsa demum sanguinis et humorum crasis mutatur saepius ope purgantium, cum congectiones purgantibus excitatae separationem partium sanguinis propiorum promoveant, organa excretoria magnopere irritent, atque ea ratione adliciant humores corruptos per totum tractum intestinorum, ut facile possint reorberbi et sanguinis inficere massam.

21.

Utrum vero peculiare quosdam humores intestinis stabulantes peculiaribus quoque remediis fugare possimus, an quodvis remedium quemvis etiam humorem evacuare soleat, dubius haereo. Vetus doctrina de attractione humorum versus eas partes, quibus applicantur certa quaedam remedia, nuperis haudquam observationibus confirmata, nostros quoque nullo modo mereri calculos videtur. Quandoquidem inficiendum non est, varia remedia hanc potius quam aliam partem peculiari modo adficere, ut singularis etiam irritationis modus, singulariumque humorum affluxus consequatur, sicut rhei radix speciatim bilem corrigere et evacuare solet, sales autem neutri phlegmaticos et serofos humores: in alia tamen remedia haec quadrare neque

que de omnibus contendi hae vires specificae possunt. Absona itaque est et a ratione aliena veterum partitio purgantium in phlegmagoga, melanagoga, cholagoga etc. quippe cum praesentia humorum eiusmodi peccantium hypothefibus tantummodo et commentis meris nitatur.

22.

Melior longe et utilior est partitio ea, quam nuperi praetulerunt, in laxantia blanda et purgantia proprie sic dicta. Illa enim mites suos effectus, absque irritatione vehementiori producere solent, ita ut alvus tantummodo liquetur et solvatur, repetitisque vicibus fluat. Purgantia autem torminibus et colicis doloribus excitatis, citam reddunt alvum, spasmos et motus concitatiores producant, calorem intestinum augent et meteorismum saepius aut turgorem abdominis saltem efficiunt. Augent nonnunquam pulsum frequentiam, anxietates producunt, et infirmant vires, ut mali inde sequantur effectus.

III.

Indicantia.

23.

Generatim quidem statuo, in quocunque morbo alvum liberam esse servandam, quum

B

orga-

organum depuratorium tractus intestinalis quemvis turgorem humorum secretorum minuere, derivare congestiones et mitigare orgasmum sanguinis possit, quo calor febrilis sustinetur. Hinc vehementia febrium minuitur, coctio promovetur, metastases impediuntur, quoties alvus libera et aperta servatur. Cui quidem fini inservit tum potus refrigerantium, diluentium sufficiens, tum fructuum acidulorum, horaeorum esus moderatus, tum denique clysmatum applicatio quotidiana, quae optime derivare humores congestos, lenire febriles insultus, coctionem promovere possunt.

24.

Speciatim vera *laxantia* indicantur fordibus biliosis aut pituitosis accumulatis, quae vel ab extraneis causis productae vel a morbi indole ita excitatae sunt, ut morbus, nonnisi iis remotis, possit fugari. Nequaquam vero quaevis fordium in primis viis praesentia requirit laxantium usum, sed fordes tantum mobiles, resolventium et antispasticorum aut antiphlogisticorum usu antea motae et ad excretionem adaptatae. Deinde solummodo eae fordes, quae removeri omnino necessarium ita est, ut morbus nullo alio modo possit fugari. Siquidem saepius in inflammationum decursu fordes

des a consensu primarum viarum cum locis inflammatis generantur, quae nullo modo attentionem medici artificis requirunt, cum non in initio statim adfuerint, cum nullum praeterea epidemicae propensionis ad biliosas fordes vestigium adfit, cum denique experientia doceat, qui persistat in curatione morbi, sine respectu ad symptomata habito, multo feliciorum esse eo, qui quovis symptomate alieno a tramite recto deducatur.

25.

Laxantia itaque indicantur sordibus ad excretionem adaptatis, et quidem ad excretionem per inferiora. Valet enim antiquus ille canon: Quo natura vergat, eo movendos esse humores, neque contrariam viam incendendam. Quodsi itaque alvo solvendae faveat morbus, quodsi praesertim epidemicus morbi stationarii genius indicet, diarrhoeas esse salubres, hoc etiam considerandum, hos naturae nutus esse sequendos.

26.

Hinc itaque nonnunquam diarrhoea salubris et adlevans egregie indicat laxantium usum, dum illa finem naturae adsequi haud possit, dum impeditur, aut signa sordium ver-

.i. rudi

B 2

sus

fis inferiora turgentium adhuc restant, Lin-
 gua itaque sordibus obducta, appetitus de-
 fectus, oppletionis sensus in serobiculo cor-
 dis, borborygmi et abdominis turgor, tenes-
 mus et lumborum dolores post diarrhoeam
 salubrem adhuc restantes indicant usum laxan-
 tium esse continuandum. Tali e. g. modo
 agendum in hepatis inflammatione, quae non-
 nunquam naturae auxilio et diarrhoeae bili-
 osae ope sanatur. Hepatitis quidem simplex
 neque laxantia neque alia requirit evacuantia:
 quodsi vero sequitur febrem biliosam, aut dum
 dominante morbo stationario bilioso accidit,
 diarrhoeis nonnunquam sanatur: ideoque eva-
 cuantia eiusmodi etiam requirit.

27.

Laxantia nonnunquam minime indicantur
 per se spectata, sed emetica potius iis praefe-
 renda esse videntur, cum haec proxima omni-
 no via sordes exterminare valeant. Adfunt ta-
 men haud raro variae res, quae noxium fore
 emeticorum usum minantur: tunc itaque refu-
 gium ad laxantia patet. Itaque saepius accidit,
 in turgore sordium biliosarum prohiberi eme-
 ticorum usum ab idiosyncrasia hominis, qui nec
 emetica ferre possit, nec effectum eorum salu-
 brem, seu vomitum ipsum, unquam expertus
 fuerit.

sui

R. S.

fuerit. Nonnunquam etiam metuimus emeticorum damna, ob congestiones, quas superiora versus excitant, ob proclivitatem aegroti ad haemoptyses, et alios sanguinis fluxus, ob malam pectoris confirmationem, ob herniam inveteratam etc. Talibus itaque in casibus opusest laxantibus, quae et congestiones derivare et ab aliis emeticorum damnis cavere possunt.

28.

Laxantia peculiariter praeferruntur purgantibus, quoties fibra stricta, tensa et sensibilibus repugnat usui purgantium fortiorum, quod tum in spasticis morbis, tum etiam in aliis nervosis saepe saepius accidit. Tunc multo plus emolumenti a laxantium blandiorum usu continuato, quam a purgantium fortiorum propinatione expectandum. Exemplo sunt infarctus atrabilarii cum haemorrhoidario morbo conjuncti, qui drasticeis purgantibus adhuc magis exacerbantur, laxantibus vero blandioribus saepius egregie adlevantur. Tantum enim nonnunquam in hoc morbo obsunt aloëtica, quantum profunt sulfur et tartarus boraxatus. Ita quoque in obstructionibus intestinorum diuturnis, cum morbo saepius cachectico iunctis, noxas non paucas inferunt purgantia, profunt vero laxantia blandiora, velut cremor tartari, flores sulfuris etc.

29.

Laxantia saepius requiruntur, dum aliae eaeque molestae adfunt excretiones, quas sistere cupimus: cui fini inservire in statu chronico etiam purgantia possunt. Sic salivatio molesta, sudores frequentes aut suppuratio excedens iustum, omnino saepius indicant laxantia, ad revellendos humores a locis adfectis et ad derivandos eosdem versus intestinorum tractum. Pyalismus a mercurio excitatus laxantibus domari nonnunquam debet.

In morborum variorum decremento necessaria sunt quandoque laxantia, ut humores per morbum ipsam corrupti, organis depuratoris eo facilius excerni possint, ut etiam metastases arceantur, quae alioquin saepenumero sequi solent. Commendantur eius rei causa laxantia praecipue ad finem variolarum, ut morbi posthumi variolarum arceantur, utque iusta et adaequata humorum depuratio operis huius organi efficiatur. Videndum tamen, ne aliud organum depuratorium, videlicet systema cutaneum, peiori modo adficiatur, dum revulsi ab eo humores nimis cito versus intestina derivantur.

31.

Purgantia ipsa, quae magis irritant, caloremque intestinorum non raro adaugent, nonnunquam velut metafyncritica usurpantur in morbis chronicis, cum laxitate insigni ac atonia viscerum abdominalium iunctis. Et enim ubi stimuli deficiunt et irritabilitas viscerum ipsa pessumdata est, medicis saepius et fortioribus opus est stimulis, qui non solum apprime magis irritent sed tonum etiam intestinorum mutant et validiori modo restituant. Hinc in hydropibus et pituitosis colluviibus utilia saepius sunt purgantia, tum ob irritationem maiorem solidarum partium relaxatarum, tum ob restitutum et adauctum vasorum reforbentium officium, tum etiam ob excretiones excitatas humorum feroforum.

32.

Requiruntur quoque purgantia a rigida fibrarum compage, infarctibusque atrabilaribus, qui arcte vasorum tunicis adhaerent, validioribusque egent stimulis, ut evacuentur. In melancholia et mania saepius profuit fortiorum purgantium usus, cum leniter et blande laxantia irrita esse soleant.

Proficua nonnunquam sunt purgantia in chronicis cutis exanthematibus et ulceribus, tum

tum ut deriventur congestiones passivae a cutis superficie, tum etiam ut irritatione tubi intestinalis mutetur corporis compages et metastasynesis moliatur.

33.

Speciatim autem iam inquiramus, quibusnam sub conditionibus laxantia et purgantia in praecipuis morbis indicentur.

A. Febres per se quidem non indicant usum purgantium, quippe quae magis irritent, sed laxantium, dum causa februm manifesta occasionalis saburra in tubo intestinali est, quae mobilis et proclivis ad evacuationem per inferiora est: dum praeterea epidemiarum genius is est, qui diarrhoeas proferat salutes.

a. Intermittentes febres in adulta aestate et autumnio anniversariae, biliosae vel biliopituitosae, a natura saepius diarrhoeis salubribus sanantur. Hinc etiam in iis complicatis casibus profunt purgantia, sales neutri, rheum etc. 18). Alioquin febris intermittens simplex repugnat purgantibus, atque ab eorum usu adeo exasperatur, ut pervicax evadat natura morbi.

b. Ca-

18) STÖRK. ann. med. I. p. 73.

b. Catarrhi, saepissime complicantur cum morbis biliosis vel stationariis vel anniverfariis 19), ubi itaque tractandi etiam laxantibus blandis, nec tamen purgantibus, quae magis irritant, neque prodesse possunt. Sales vero neutri, tartarus boraxatus, cremor tartari, pulpa tamarindorum summe proficua nonnunquam sunt, dum catarrhus coctioni est proximus, ut inde deriventur humores a superioribus.

34.

B. Inflammationes indicant neque laxantia neque purgantia, nisi biliosae fuerint aut pituitosae, quippe quae saepius a natura, ope diarrhoeae salubris, terminantur. Ita ophthalmia biliosa diarrhoeis curatur 20); mercurio dulci, velut purgante utitur TRAMPPELIUS ad sanandam eiusmodi ophthalmiam 21); laxantia alia, imo purgantia summe proficua praedicantur a BOERHAAVIO 22). In pleuritide biliosa non solum resolventia, sed blande laxantia emolumenta non parva producunt. Ita etiam enteritis, quae a for-

dibus

19) STOLL, rat. med. vol. II. p. 6.

20) Histor. morb. Vratisl. 1701. p. 237.

21) TRAMPPELS Beobacht. B. II. S. 97.

22) De morb. ocul. p. 48.

dibus oritur, oleo ricini, floribus sulfuris et cremore tartari saepius debellata fuit.

Hepatitis prae aliis inflammationibus diarrhoeis biliosis solvitur: hinc etiam blande laxantia profunt, dum turgor bilis praefertim versus inferiora adest.

35.

C. *Exanthemata febrilia* laxantia requirunt, praefertim in decremento morbi, dum derivandae sunt congestiones a partibus nobilibus, dum praefertim fordes, quae in morbi decursu generabantur, removendae sunt et eliminandae. Videndum tamen praefertim in fine variolarum et morbillorum, ne excretiones cutaneae magis impediuntur, quod facile laxantibus efficitur. Hinc itaque iungenda diaphoretica laxantibus, aut regimen saltem ita instituendum, ut excretiones cutaneae serventur.

36.

D. *Rheumatici et arthritici adfectus* per se quidem purgantia non indicant, sed iis tantum in casibus, ubi biliosae fordes simul adsunt, quod in rheumatismo praefertim saepius ita accidit. Guaiaci gummi in remissionibus, et postquam febris siluit, cum cremo-

re tartari adhibitum tunc praecipue prodest in rheumatismis biliosis, cum fordes evacuat et liquidam reddit alvum. Flores sulfuris quoque usui nonnunquam sunt in arthriticis, rheumaticis et haemorrhoidariis adfectibus, dum leniter alvum ducunt, contraque atoniam viscerum militant abdominalium: quod imprimis testatur CADOGANUS, qui in arthritide prodesse ea ratione fontes medicatos credit, ut leniter irritent laxa viscera abdominalia et fordes pituitosas evacuent.

37.

E. In variis excretionum morbis laxantia indicantur:

a. In haemorrhagiis, haemoptysi et haematemesi, quae a fordibus biliosis excitantur, ubi lenia laxantia prae aliis commendavit STOLLIVS 23).

b. In interceptis haemorrhagiis naturalibus, morbo haemorrhoidali, menostasia. Ille enim, cum laxitate viscerum abdominalium et pituitosa colluvie plerumque iunctus, a leniter laxantibus saepissime adlevatur, haemorrhoides caecae resolvuntur et regularis restituitur excretio sanguinis. Neque tamen

23) Rat. med. vol. II. p. 115.

tamen perfecta inde curatio haemorrhoidum expectanda, quippe quae mutationem totius systematis sanguiferi abdominalis supponat. Promovendo fluxui menstruo interviunt praeprimis laxantia, imo purgantia, teste THOMPSONIO²⁴⁾, cum derivent humores versus inferiora abdominis viscera.

c. In dysenteria biliosa autumnali, quaeordes manifestas, velut causam occasionalem agnoscit, CAWLEYUS ceteris remediis praefert sales neutros, maxime vere salem Glauberi cum tartaro emetico²⁵⁾: ita etiam STOLLIUS in biliosa dysenteria²⁶⁾ tentat laxantia blanda, ut faeces inde naturales prodeant, quae alioquin fere semper deficient.

38.

F. Varii morbi nervosi cedunt laxantibus et purgantibus. Paralysis a gastricis vitis orta, febrem biliosam comitans aut sequens²⁷⁾, laxantibus saepius et purgantibus fugata est.

Epilep-

24) Samml. für prakt. Aerzte. B. III. S. 18.

25) Ib. B. XII. S. 144.

26) Rat. med. vol. III. p. 288. 264

27) FERCIVAL'S. essays, vol. II. p. 220. . . FINKE de morb. bilios. anom. p. 147.

Epilepsia non ea solum, quae a faburra gastrica excitatur, laxantibus cedit, sed aliae etiam species purgantibus fortioribus fugantur, quae modo metafyncritico agunt, et totum viscerum abdominalium mutant et transformant. Hellebori radice usum STARKIUS praedicat in epilepsia chronica 28).

In mania et melancholia a pristinis inde temporibus usus purgantium laudibus fumis decoratus est, cum diarrhoea spontanea etiam non semel mentis eosdem morbos sanaverit 29). Hinc Hellebori radicem commendat GREDINGIUS, hinc QUARINUS pilulas Bacheri, hinc pulverem e sale Glauberi, sulfure antimonii et scilla, WILLICHIUS 30).

39.

G. Inter cachexias *hydrops* praeprimis usum purgantium saepe fortiorum, aut saltem laxantium requirit, dum ne digestio inde offendatur. FORDYCIUS curavit hydropem cum hectica iam febre iunctum, ope radice rhei 31). Resinam ialappae cum mucilagine

28) Nachr. vom klin. Instit. in Jena. S. 176.

29) Journ. de médec. vol. XLI. p. 21.

30) BALDINGERS Magaz. B. VIII. S. 253.

31) Samml. für prakt. Aerzte, B. XI. 506.

ne gummi arabici nuptam commendat observationibus egregiis doctus GREENIUS³²). Eximie vero agunt eiusmodi drastica, dum roborantibus iunguntur, unde pilulae Bacheri tonicae laudem maxime merentur, quae mirandos saepius effectus in morbis hydropicis, vel conclamatis, edunt. Hinc SELLIUS etiam pilulas hydragogas *Ianini*, licet haud satis apte compositae sint, summopere commendat in hydropo pectoris et aliis hydropibus. Quid quod ipse cremor tartari nonnunquam egregie agat contra hydropes inveteratos, qui absque depravatione humorum orti sunt.

IV.

Contraindicantia.

40.

Quamvis autem usus laxantium et purgantium tam late pateat, multa tamen saepenumero obstant iisdem, quae cautos esse nos atque providos in adhibendis purgantibus monent. Quod cum ex modo agendi iam eluceat, multo magis in aprico ponetur, consideratis sequentibus argumentis.

41.

³²) *Ib.* p. 423. Comment, Edinb. vol. ix. p. 115.

41.

a. Sanus homo, qui et bene valet, ut cum celso loquar, et suae spontis est, nullis eget evacuantibus. Hinc damnandus omnino usus laxantium et purgantium vel ad praeservandos morbos vel ad tuendam sanitatem. Namque cum irritent purgantia tubum intestinalem, mutant etiam semper vires, congestiones excitant, mucum bonum et salubrem ab intestinorum tunicis detergunt, teneriora reddunt intestina, et corpus, quod caveri debet ab influxu epidemicorum morborum, ad eosdem proclive reddunt. Accedit, augeri etiam purgantibus resorbentium vasorum actionem, ideoque miasmatum inhalationem per systema cutaneum promoveri. Quod praesertim in praeparatione ad variolarum infectionem notandum, quippe quae in sanis infantibus fere nulla esse debet.

42.

b. Excretiones aliae salutes prohibent usum laxantium et purgantium, quae impediunt crises istas et regulares motus activarum naturae virium turbant. Quamlibet enim cum variis recentioribus, SCHÄFFERO inprimis et JACKSONIO variae crises, tanquam sequela

quela effectuum providae naturae, qui salubres semper debeant esse, considerari nequeunt, a mera tamen etiam passiva mutatione functionum et limitatione morbi, qui antea universalis esset, in localem et topicum; id expectandum, quod, si turbetur haec mutatio, prior inde effectus sequi debeat.

Experientia docet, varios morbos per cutem decerni, ita ut augeatur transpiratio et sudores advenientes quotidie oriantur, quae quidem excretio perficit etiam eos morbos, qui a saburra gastrica vel ab alienis longe causis originem duxerunt. Praecedentes enim veras genuinasque morborum gastricorum excretiones sequitur aucta per multos dies cutis transpiratio, quam si turbare voluerit medicus, ope continuati usus evacuantium, recursus morbi et posthumi varii affectus inde expectandi.

Ita etiam in aliis morbis, praefertim exanthematicis, praepostera per alvum excretio supprimit conatus salutiferos naturae per cutem morbum decernere. Eruptio variolarum et bona suppuratio multoties diarrhoeis spontaneis et artificialibus impediuntur. Ipsa quoque suppuratio bona derivantibus his remediis

turba-

turbatur et impeditur, ut mala inde sequatur exulceratio.

43.

e) Teneritas tubi intestinalis et irritabilitas, quae congestiones parit, impedire debet usum purgantium et laxantium. Hinc nocent praecipue corporibus infantilibus, quae a retento meconio spasmos experiuntur, sphincterem ani saepius maxime coarctantes: balnea tepida, oleosa ingesta multo frequentius erunt laxantibus anteponenda, quae nimirum multo plus irritant, quam tennerrima corporis infantilis compages tolerare potest 33).

44.

Ob eandem rationem caute agendum purgantibus in morbo haemorrhoidario, ob congestiones, quas pedissequas habet ipse morbus, quasque purgantia insigniter augere solent. Imo vero solus purgantium abusus causa putanda est frequentioris morbi haemorrhoidarii, maxime dum calida et irritantia, aloëtica huius rei causa usurpantur, quae vasorum

33) BAUME in HUYELAND Analen der franz. Arzneyk. Th. II, S. 281.

rum systema insigniter irritare et calorem viscerum praeter naturam adaugere solent.

45.

Hinc quoque status intestinorum inflammatorius, aut praesens aut imminens, prohibet usum laxantium et purgantium, quae insigniter augere inflammationem et transitum in gangraenam eo certius promovere debent, quo vehementius irritant et quo frequentior ortus inflammationum intestinalium est abusul purgantium adscribendus. Cui quidem asserto haudquaquam contradicit, quod §. 34. de usu blandiorum laxantium in enteritide biliosa dictum fuit, quippe quae complicata et a causis gastricis orta, evacuantibus mitioribus tolli etiam potest.

46.

Hinc etiam nocent remedia, quae alvum exonerant, ubi proclivitas intestinorum ad congestiones et ad generationem fordium adest. ADAUGENT enim earum affluxum, quae itaque iterum morbum irritare et exasperare debent. Irritum ergo imo noxium eorum studium, qui colluviei coacervationem ac regenerationem cohiberi evacuantibus student, ab iisque non desunt, donec ultima fordium vestigia
remo-

removerint. Irritum sane conamen, cum quisquis perrexerit in hac methodo, prius mortem videbit aegri sui accelerari, prius saltem transitum morbi alioquin puri gastrici in complicatum et nervosum, quam sordes penitus evacuaverit. Noxium est conamen, cum artificialis oriatur inde saburra, quam latentem antea et occultam iam se detexisse gloriantur medici. Nullibi magis taxanda haec methodus quam in febre nova a SYDENHAMO dicta, quippe quae non nisi generalioribus febris symptomatibus stipata, a vulgaribus medicis tractatur resolventibus et blandis evacuantibus, ut latentem eliciant saburram, quo facto oritur haec quidem, non tamen spontanea sequela morbi, sed effectus remedium huic fini adaptatorum. Ex hoc quidem methodi evacuantis abusu evenit nostris temporibus abundantia morborum gastricorum, qui forsan initio tales non fuerunt, sed progressu evadunt.

47.

d. Nocent purgantia, quoties saburra indiciis suis manifesta, non causa occasionalis morbi, sed sequela ipsius vel accidentalis est, quae minime impedit curationem morbi, ut ita dicam canonicam. Exempla sint inflamma-

C 2.

tiones

tiones variae, praesertim pectoris, quae saburram gastricam non raro producant, neque tamen requirant usum laxantium et purgantium. Curatio, ut ita dicam, canonica inflammationum sufficit ad removendum morbum, omnesque eius sequelas. Ita etiam in variis morbis nervosis saburra generatur, quae tamen nullo modo respectum medici requirit, sed evanescit, dum curatio instituitur contra effectus nervosos.

48.

e. Nocent laxantia et purgantia in statu corporis infirmato nimis et exhausto, quem insigniter augere debent, ut pessimus inde effectus sequatur. Hinc cavendum praesertim ab his remediis, dum morbus stationarius nervosus dominatur, aut dum progressi morbi vires adeo exhaustae sunt, ut haec quidem evacuatio a viribus tolerari nequeat. Hinc praesertim prohibendus et fugiendus usus purgantium in febribus intermittentibus simplicibus, quarum causa in atonia systematis gastrici quaerenda, haudquaquam versatur in fordibus gastricis ipsis. Hinc etiam in atonica arthritide prohibenda purgantia ipsa, quippe quae debilitatem viscerum abdominalium et stases sanguinis

in

in vasis abdominalibus augere, eoque modo accelerare debent recursum infultus arthritici. Hinc etiam vitandus purgantium usus in variis cachexiis, quae, licet sordibus iunctae sint, nullo modo tamen purgantibus tractandae, si debilitas iam praedominatur.

49.

f. Nocent laxantia et purgantia in siccitate corporis et maciei periculo, quoniam actionem vaforum absorbentium insigniter augent, ideoque nutritioni obsunt. Hinc vitandus praecipue purgantium usus in febribus hecticis, et in iis morbis acutis, quae transiunt in morbos hecticos favent: e. g. febribus intermittentibus, febre nervosa lenta Huxhami.

Eadem ratione nocent etiam, ubicunque excretiones cutaneae servari debent, ubique a miasmatis in aëre atmosphaerico praesentibus periculum resorptionis cutaneae metuitur.

50.

g. Purgantium denique et laxantium abusus noxius est in obstructionibus et infarctibus refractariis, quippe quae blandis potius resol-

solventibus quam fortioribus purgantibus ut irritantibus remediis tractari debent. Et enim periculum validioris stasium inveteratarum resolutionis inde sequitur, quod humores per longum tempus iam stagnantes proclivitate concipiunt ad corruptionem, quae inflammationes solet gangraenosas producere aut exulcerationes periculosas, quas saepius quoque in infarctibus videmus, postquam irritantia fortiora usurpata fuerint.

V.

I n d i c a t a .

51.

Delectus medicaminum laxantium vel purgantium caute instituendus, dum semel indicantur, cum alia remedia huius generis longe diversa polleant virtute quam alia. Discrimen praesertim inter blanda laxantia statuendum et purgantia fortiora.

A. *Laxantia blanda.*

1. *Lac recens mulctum*, quo veteres praesertim utebantur ad blandas evacuationes provocandas in morbis cum infirmitate coniunctis. Quo etiam lac primum post partum, seu *colostrum* pertinet, quod optimum est laxans blandissimumque ad meconium tenerrimorum infantum

fantum eliminandum. Huc praeterea *serum lactis acidum*, quod simul alia organa depuratoria aperire et inprimis in cutem agere solet.

52.

2. *Succi herbarum recens expressi*, velut *Veronicae Beccabungae*, rad. *Hordei murini*, rad. *Leontodontis Taraxaci*, rad. *Menyanthis trifoliatae*, herb. *Scandicis Cerefolii*, *Boraginis officinalis*, *Fumariae officinalis*, rad. *Cochleariae Armoraciae*, *Ligustici Levistici*. Qui praesertim in pituitosis infarctibus et laxitate viscerum abdominalium ad curationes vernaes, cum roborantibus et stomachicis elixiriis commendantur.

3. *Mel crudum*, succus inspissatus e rad. *Dauci Carotae*, imo *uvae coctae*, blandissima sunt laxantia, quae vel tenerimis infantibus propinari possunt. Huc etiam *pruna igne ficcata* et cocta pertinent, quae diaeteticum infigne constituunt remedium.

4. *Oleum ricini* et *oleum olivarum*, quorum illud praesertim velut laxans infantibus tenerimis porrigi potest. Nisi nausea aegri obsit, egregia constituunt remedia.

53.

5. *Pulpa tamarindorum* et *cassiae*, ut et *serum lactis tamarindipatum* in morbis biliosis et

et putridis eximum praestant usum ad evacuandas fordes biliosas et putridas.

6. *Manna calabrina* per se quidem nutriens, fermentationi tamen obnoxia, ex fermentatione quoque virtutem laxantem adipisci videtur. Hinc flatu excitat et tormina ventris, optime itaque nubitur aquis aromaticis aut infuso chamomillae calido.

54.

7. *Sales neutri*, inter quos ceteris praefertendus esse *sal Sedlizensis* videtur, acido sulfuris, soda et magnesia constans, quippe minores molestias producit, quam cetera salina. Deinde etiam *sal Glauberi* ex acido sulfurico et soda, *sal Anglicus* ex magnesia et acido sulfurico: *Sal polychrestus Seignetti* ex acido tartari et soda, qui vero ab omnibus acidis decomponitur.

Cremor tartari, *Tartarus tartarificatus*, *Tartarus boraxatus* (ex borace et cremore tartari conflatus) ad blandissima laxantia antiphlogistica petinent.

Huc et *soda phosphorata*, quae nuperis temporibus ab Anglis maxime praedicatur.

55.

8. *Fontes salini medicati*, praeter *Sedlizensem* et *Seidchützensem*, alcalini, velut *Emsensis*, qui acidum carbonicum continet insigni copia,

copia, *Selteranus*, muria et magnesia nuptus, *Töplitzensis*, salem Glauberi et salem culinarum, *Faschingensis*, salem culinarum, seleniten, ferrum et magnesiam continens. Hi quidem fontes simul urinam cient, in arthritide, infarctibus chronicis, serofulis, morbis cutaneis, haemorrhoidalibus adfectibus, catarrho inveterato et cachexiis ab infarctibus ortis insignem effectum praestant. Nonnunquam tamen ab iis cavendum in maiore irritabilitate tubi intestinalis, in congectionibus versus eundem ortis et proclivitate ad haemorrhagias.

56.

9. *Flores sulfuris* et *lac sulfuris* egregie et blande laxant: in infarctibus itaque, morbis arthriticis, cutaneis, haemorrhoidariis, imo in ipsis febribus acutis praestantissimum sistunt remedium.

B. *Purgantia ipsa.*

1. *Mercurius dulcis*, qui antiphlogistica quoque pollet virtute, praescribendus praefertim, ubi acor in primis viis deest, iungendus semper cum alcalinis et terris absorbentibus.

2. *Rad. rhei*, roborans simul, irritans et calefaciens, vitandum itaque in statu febrili, in dysenteria inflammatoria et morbis haemorrhoida-

rhoidariis. Optimum effectum praestat in pituitosa colluvie et laxitate viscerum abdominalium, in chlorosi, fluore albo et acore primarum viarum.

57.

3. *Fol. fennae*, praesertim Alexandrinae, quorum infusum calidum irritat, tormina excitat, haud quaquam itaque teneritati et maiori irritabilitati aptum.

4. *Rad. ialappae* et *resina* inde parata, quae quidem cum lubricantibus et emollientibus (vitello ovi, gummi arabico) optime iungitur, ob validiorem, quem producit, stimulum, effectum praestantem edit in morbis verminosis, pituitosa colluvie et in decremento morborum cutaneorum, ubi derivationem insignem producit a systemate cutaneo ad tubum intestinalem.

58.

5. *Aloë*, cuius optima species est *lucida*, purgans sistit calefaciens, irritans, lente agens, quod itaque nonnisi in chronica atonia et laxitate cum pituitosis infarctibus iuncta commendatur. Prohibendus autem usus in quovis maioris irritabilitatis casu, in quacunque congestione, in morbo haemorrhoidario et praesertim in febribus acutis.

6. *Extr. hellebori nigri*, de quo idem valet.

7. *Gummi*

7. *Gummi guttae ex Cambogia Gutta L.*, cum vitello ovi, aut oleo tartari per deliquium in morbis verminosis, et hydrope, aliisque cachexiis egregium nonnunquam usum praestat.

8. *Pulpa colocynthidos et*

9. *Scamnoneum* in iisdem chronicis morbis et in melancholia cum insigni fibrarum rigiditate iuncta usurpantur. Cum gummate arabico et radice liquiritiae optime iunguntur.

VI.

Conclusio.

59.

Sequitur ex praemissa disquisitione, laxantibus et purgantibus multo saepius nos abuti quam recte uti; usumque eorum multo magis adhuc circumscribendum atque paucioribus tantum casibus adiudicandum esse: praefertim vero in morbis febrilibus summa opus esse cautione, ni praesentissima inde manare debeant damna. Quodsi ad utilius de his remediis adhibendis iudicium aliquid me contulisse, aequi autumaverint iudices, laboris praemium hoc summum aestimavero.

THE

T H E S E S.

1. Bubonum discussio omnino suppurationi est praefenda, et arte effici potest.
2. In variis gangraenis moschus, sal cornu cervi, opium aliaque antispastica summam absolunt inflammationis medelam, neque refugium ad tonica requiritur.
3. Pleuritis sic dicta dorsalis est plerumque inflammatio integumentorum spinæ dorſi et musculorum columnæ vicinorum.
4. Periosteum nervis ditatum et sensibile est.
5. Luxuries calli vera omnino statuenda.

Errata.

§. 1. 1. 5. copia pro copin

§. 2. 1. 7. Hinc itaque pro Hincitæque

W 18

PICA

Disser
12. Feb. 1794

SPECIMEN INAUGURALE MEDICUM
DE
METHODI LAXANTIS
ET
PURGANTIS USU ET ABUSU,

